

Sa Madonna de su sòrighe

No est chi fiat istrambu su pintore chi aiat pintadu custa Madonnina ma, fortzis, l'aiat ispiradu unu istrambu,izarru ispiritu frantziscanu, chi li faghiat istimare totu sos animales criados. Su modellu de sa Vîrgine fiat una tzerachedda sua brunda, chi l'aiat procuradu pagas dies in antis su mere de domo: una pitzinna agumai, cun sas tritzas longas intritzadas a giru de sa conca, cun sa fronte in colore de avòriu, manna, isporiente, e sos ogros nieddos e longos, prenos de istrachesa e de suferèntzia. Su restu de sa carighedda nche calaiat cun sa buca gai invisibile e s'alba groga, non prus manna de una cariasa crua. Fiat sèria, muda, brigongiosa; e fortzis sa timoria manna chi teniat de sos sòrighes aiat dadu a su pintore sa prima idea de su cuadritu. Fintzas su pitzinnu non pariat de sos sólitos: grassu, biancu, mannu mannu in sos bratzos de sa tzerachedda, si pinnigaiat però cun naturalesa, tentende de nche calare a terra in su matone prenu de prûere: e pariat chi esseret abaidadu a beru, cun sos ogros tudos e asulos, isparghende sas manigheddadas grassitas, a su sorighitu murru. Ma su pintore non podiat leare unu sòrighe biu comente modellu, pro resones meda; ma fiat fatu bene, làngiu, cun sa coa longa meda, sos mustatzos, su murru de lupu in miniatura; e istaiat a pees de sa Madonnina, cun sos peigheddos de in antis giuntos, sos ogros lughentes de adorazione o fortzis de gana de li sorigare s'oru de su bestire isteddadu. E puru su cuadritu agatat luego unu comporadore; su prus imprevistu, si non su prus cumpetente e generosu: su matessi mere de domo de su pintore. Fiat unu proprietàriu de domos e de terras e de custas issu etotu teniat s'amministratzione. Òmine bellu, artu, forte, però teniat un'ària gai sentimentale o mègius pistighingiada, comente chi l'esserent andende male sos afàrios, cun cussos mustatzos suoi longos, brundos e pendentes. E in fatis *l'altra cultura*

s'ispiegatzione chi aiat dadu a su pintore, pro sa còmpora de su cuadritu, si riferiat a unu fragellu de sos campos suos. – In unu podere de mugere mia, apo semenadu trigu meda, pro cuncùrrere a su prèmiu: est gai bellu, artu, ingranidu, ma ocannu, comente fintzas sos àteros annos, prus pagu però de ocannu, sos sòrighes de campagna sunt faghende un'istrage. Si nche màndigant sas ispigas prus maduras e sòrigant fintzas sa canna: unu disastru. E non b'at remèdiu. E mugere mia pranghet semper; eh, ma issa pranghet fintzas cando s'annada est bona. Assora apo pensadu chi fortzis, ponende custu cuadritu in s'entrada de sa domo de campagna, Nostra Signora at a pòdere sarvare su campu, faghende mòrrere sos sòrighes. Su pintore non si ponet a riére però pensat chi s'intentu suo cando at pintadu su cuadru non concordaiat pròpriu cun cussu de su mere de domo; custu li assigurat chi, a s'amparu de s'entrada, in artu meda in su muru subra sa gianna, cun unu bellu bidru forte, s'òbera non diat àere tentu mai dannu perunu. – Pro praghere non nèrgiat nudda a mugere mea, pro como, tantu issa non benit mai a su podere. Si ischit chi fatzo custa ispesa, mancari issa siat religiosa meda, li benit s'iterìtzia. – E assora si faghet gosi: - Narat - si andat oe etotu a su podere, cun su carru meu: in cue si apicat su cuadru e nos leamus un'apicòniu: a sas sete semus in domo. – Andat bene – narat su pintore, atiradu dae s'idea de sa passigiada e de su ispuntinu e fintzas dae sos modos dòtziles e gai simplizes de su *mecenate* rùsticu suo. Detzidint duncas de partire luego. Sa die de metade de làmpadas pariat fata a posta pro una iscampaagnada de cussu tipu: b'aiat unu bentu friscu, de ponente, e sos frores meda chi ammuntaiant sos campos si abbandonaiant a issu cun gosu. Su podere, totu inghiriadu dae matas de prunalbos ancora froridos, cun unu caminu in mesu chi pariat una caminera mudada pro una protzessione e in ue sa bide, asula dae su sùrfaru, si islonghiaiat dae una murichessa a s'àtera, ponende si in fatu comente sos pitzinnos, daiat s'idea de unu paradisu terrestre a coltivazione intensiva. Dae sos arcos de cussu portigale bellu meda si bidiant sos padros in colore de rosa de

trifògiu, e s'istèrrida de su trigu chi si moviat comente s'abba de unu lagu. E de unu fundu marinu si teniat s'impressione fintzas abaidende sa sutea rùstica de sa domo de campagna, in ue in s'asulu prenu de su chelu lentołos biancos nidos tesos pro assutare si unfraiant comente velas. Sa caminera non finiat mai: su pintore, arrambadu a s'iscudu de su cuadritu, s'intendiat comente imbriagu dae totu cussa generosidade de ària, de trasparèntzias, de colores delicados e fortes chi concordaiant intre issos cun una armonia gai musicale. E s'oriolu de su ispuntinu chi sa massaja diat àere aprontadu cun impignu lu faghiat prus cuntentu. Si ammentaiat cun amore insòlitu sa mugere e su pitzinnu grassu, lassados in domo; e fintzas sa tzerachedda chi li daiat una tzerta fortuna. De su restu fiat un'òmine bonu issu puru, grassu, bentri mannu, chi si aiat pintadu s'arcu de Noè in mesu de sas nues, e su riflessu de un'isteddu in su mare, non dispretziaiat sas cuàglas cun s'antunnu. Su mere, imbetzes, s'inseriaiat semper prus: cun sos ogros, in ue si firmaiat semper unu pensamentu fissu, abbaidaiat ebbia sa gropu de su caddu, aitzende.lu cada tantu, cun una boghe profunda, agreste, comente su pintore aiat intesu, in una vísita in Africa, dae sos indìgenos de su logu. Ma su caddu non cheriat aitzadu mancu cun sas bonas: bolaiat e pariat chi portaiat duos pees ebbia: si firmat de colpu in mesu s'argiola, chi faghiat ammentare issa puru unu tretu de ispiàgia marina, afollada dae unu pòpulu isbarcadu dae carchi arca de Noè. Cun cuntentesa de su pintore, unu porcheddu nieddu, cun sos ogros e sa coita lùghidos comente prendas de ismaltu, curret a cara a su caddu, pesende.si reu comente chi l'esseret chèrfidu basare: fintzas sos canes faghiant festa, sas cocas saludaiant imponentes comente damas mannas e sas anades piticas in tantas iscuadras poniant in fatu a su mere chi, a nàrrere sa veridade, lis imbolaiat carchi farfarùgia chi portaiat in bussaca. Cun custu acumpangiamentu imbatent a s'intrada e su pintore biet luego chi fortzis si depiat fàghere unu sacrilègiu, leende.nde sa Madonnina asula e ruja chi bi fiat gai, pintada in su muru a manu dereta de sa gianna e a pees suos bi fiat una fiaca alluta chi

nadaiat in intro de una tassa prena a mesu de ògiu. Su mere lu tranchillizat: comente, de su restu, aiat gai avisadu, sa Madonnina noa la deviant pònnere a subra de sa gianna: duncas andat a chircare un'iscala e a dare òrdines a sa massaja chi fiat gai afatzendada in coghina a manigiare sa pasta. Custa massaja betza deviat èssere surda e de vista bassa, ca s'òmine la faeddaiat a boghe arta e issa non rispondiat, abachende sa conca pro abaidare bene sos pìgios: ma fiat forte e robusta, cun sos pees e sas manos chi pariant palas. Non si nche ponet in mesu in sa fatzenda de su cuadru, chi su mere cheret apicare su prus in artu chi si podet, gai rasente a sa bòveda, a manera chi sa Madonnina nùmeru duos pariat chi s'esseret chèrfida cuare e fuire dae s'arrennegu de sa prima protetora de su logu. Su pitzinnu però si pinnigaiat prepotente e curiosu; e non prus a cara a su sorighitu chi, como, in cussa mesa lughe, pariat a beru, pighende a sa cua in su muru; ma a tentare de si brigare cun su pitzinnu grogu de sutu chi aberiat issu puru sos bratzigheddos suos làngios a si cheghentare in sa fiamma de sa tatza. Su pintore abaidaiat e lassaiat fàghere: de su restu su cuadritu no istaiat male in artu; in prus s'intendiat dae sa coghina unu fragu de màndigu bonu chi profumaiat fintzas sos cunsideros prus tristos a propòsitu de sa poberesa dignitosa de sos artistas de oe, custrintos, in carchi tzitade, comente si leget in sos giornales, a bèndere sos cuadros issoro in càmbiu de cosa de mandigare e de brusiare. Però, a giru a giru, b'aiat unu sensu de segretesa: e tropu intelligente fiat s'òmine pro non s'abigiare chi su mere fiat istranu. Infatis, cando sa cosa fiat fata, issu nche torrat luego s'iscala a su postu suo, cun un'ària de ladru; poi abàidat a un'ala e a s'àtera, dae onni chigione de s'intrada, s'efetu de su cuadru; in ùrtimu si movet e paret chi non bi penset prus. Assora portat su pintore a bìdere sa bìngia, su trigu e su frutedu. Totu fiat bellu, bene tentu; e sos òmines chi bi traballaiant, illuminados dae s'intrada de su sole, portaiant issos puru lughe e colores chi apassionaiant s'artista. Ma sa cosa chi l'aiat ispantadu de prus, in s'istalla levigada comente unu salone de ballu, fiat unu trau ruju mannu

meda, feroce e bramosu, chi pariat chi portaiat su fogu in sas intragnas e, in prus de sas figuras mitològicas bellas, ammentaiat carchi bisonte antidiluvianu. Sas bacas mites mulatas pariat chi ascurtaiant su corrighinare suo comente notas de amore. – Cun totu custu bene de Deus, mugere bostra si lamentat? - Narat su pintore: e su mere rispondet cun unu suspiru. Cando rientrant s'ispuntinu fiat prontu, in sa mesa manna de sa coghina. Mancaiat su binu ebbia, e su mere andat issu matessi a lu seberare in magasinu. Assora su pintore, leadu dae un'estro, s'acostat a sa massaja, riet, e paret chi la chèrgiat basare. Li preguntat in s'origra: “Bida l'ais sa Madonnina noa?” L'aiat bida bene, sa betza ischieta, cun sas ulleras presas cun s'ispau: e totu aiat bidu e intesu. E una cumplitzidade improvisa de malignidade aiat aunidu sos duos curiosos. Narat sa betza: “Est sa figura de Giglina, s'amiga de su mere, morta custu ierru. – Ma si est sa tzerachedda mia Maria? - Eh, ma est sa figia de sa pòbera Giglina, Maria, chi est sìmile e pinta a sa mama.